

Eedaflegging 1616

Op 23 april 1616, bijna twee maanden na de feitelijke inbezitname van de stad Borculo door graaf Joost van Limburg en Bronckhorst, vond diens inhuldiging plaats als Heer van Borculo. Dat gebeurde op het verzoek van de nieuwe stadsheer in de zojuist gereformeerde kerk van Borculo. Burgemeesters en gemeenslieden en alle burgers moesten in persoon in de kerk verschijnen om ten overstaan van de stadsheer de eed van trouw af te leggen. De stadsheer zelf daarentegen legde geen eed af, maar beloofde met een handdruk ('handtastunge'¹) aan de vier burgemeesters de stadsrechten, zoals die bestonden ten tijde van de Heren van Borculo (dus vóór 1589/1580), te zullen handhaven en uit te breiden. Nadrukkelijk beloofde hij ook ze niet te zullen verminderen, voor zover dat in zijn macht lag. Dat laatste gaf wel aan dat graaf Joost zich ervan bewust was dat hij zonder Gelderland Borculo niet had kunnen verkrijgen. Het getuigde ook van een vooruitziende blik, want het gewest morrelde in de koop van de tijd steeds meer aan de rechten van deze heerlijkheid. Bijzonder was dat in de eedformule ook de opvolgers ('unde sijne erben') van graaf Joost vermeld worden aan wie de eed van trouw afgelegd moet worden. Graaf Joost, in Borculo natuurlijk aanwezig als Heer van Borculo, laat zichzelf in de formule de 'natuurlijke erfheer' noemen en niet de wettige (erf)heer. Hierin klinken de perikelen rondom de erfopvolging en de strijd met het vorstbisdom Münster daarover nog door.

Het tafereel oogt oud, want het afleggen van de eed was van oorsprong een tweezijdige gebeurtenis. In ruil voor de persoonlijke eed van trouw aan de stadsheer bevestigde de laatste de stad in zijn rechten. Eenmaal verkregen stadsrecht bood in principe geen 'eeuwigdurende' zekerheid. Bij elke nieuwe heer moest de eed opnieuw (door beide) partijen afgelegd worden. Dat hield een risico in. Voor zover mij bekend heeft zich (tijdelijke) vermindering van stadsrechten in Borculo niet voorgedaan. In het zogenaamde legerboek (register met allerlei stadszaken) is een protocol van de eedaflegging opgenomen. In het oud-archief van Borculo is een uittreksel bewaard gebleven. Beide stukken worden hier voor de volledigheid in transcriptie weergegeven.

Bennie te Vaarwerk

Bijlagen

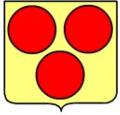
1. *Protocol van eedaflegging in het legerboek*²

Anno 1616 den 23sten maentz aprilis hefft die wolgebornen graff ende heer, heer Jost, grave tot Limburg ende Brunckhorst, her tot Stirumb, Wisch ende Borckeloe, bannerheer des furstendombs Geldern ende graffschap Zutphen, onser genediger heer etc., naefolgende orsaecke waromme die borgerie dieser stadt in der kercken alhir heude omb tein uhren vormiddages in persoenen te erschinen befolhen, vordragen laten, also laudende etc.:

¹ Het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* geeft als definitie van handtasting: 'Als eene plechtige handeling tot verzekering van trouwe nakoming eener belofte of eener verplichting'

(http://www.wnt.inl.nl/iWDB/search?actie=article_content&wdb=WNT&id=M023931)

² ECAL, *Oud-archief Borculo*, inv.nr. 1, fol. 58r.

Die orsaecke van deese bijeencompste dient allein hiertho, dat sijn gen. begert die borgerie in behorlicken ehedt van getrouwicheit tho nemmen, unde dieselve te doen sweren desen naevolgenden ehedt:

Wij burgemeesteren, schepen unde rahedt, vorts gemeine burgeren unde ingesetenen der stadt Borckeloe, geloven unde sweren, datt wij den wolgeboren graven unde heeren, heren Jost, graven tot Limborch und Bronckhorst, heren tott Styrum, Wysch unde Borculoe, bannerheren des furstendombs Gelre unde graeffschaps Zutphen, als onseren naturlicken erffheren, unde sijnen erben, trouw unde holdt sijn sullen, sijn beste te doen unde archste te weren, so helpe ons Gott.

Denwelcken vorgestelten eedt burgemeistere, schepen unde raadt, vortz gemeine burgeren unde ingesetenen darup alsovort wercklich geprestert unde liffligh geswoeren.

Waertegens sijn gen., in plaetse van ehedt bij handtastunge, ahn die burgemeesteren, schepen unde rhadt deser stadt Borculoe belafft dieselve te willen maintaineren bij alle oere olde rechten, vrijheiden unde privilegien, so sij bij tijde der heren van Borculo hebben gehad, dieselve tho vermeerderen unde nitt tho verminderen, so voel sijn gen. des mogelick sall wesen, etc.

Welche sijn gen. daertegens also ahn bij handtastunge ahn Vithen Schoemacker, Seinen Meilnck, Herman van Eijss und Bartolden van Halle als tidtlicken burgemeesteren unde schepen dieser stadt belafft heft.

2. *Stuk betreffende de inhuldiging van graaf Joost van LS in de stad Borculo, 1616³*

Anno 1616

Die oersacke van dese bijeencompste dienst alleen hier tho datt Sijn Gen. begert die borgerije in behorlicken ehedt van getrouwicheit tho nemmen unde dieselve te doen sweeren desen naevolgenden ehedt:

Wij burgemeesteren, schepenen unde raedt, vorts gemeine burgeren unde ingesetenen der stadt Borculoe, geloven unde sweeren datt wij den wolgeboren graven unde heeren, heren Jost graven tott Lymborch und Bronckhorst, heren tott Styrum, Wysch unde Borculoe, bannerheren des furstendombs Gelre unde graeffschaps Zutphen, als onseren naturlicken erffheren unde sijnen erben, trouw unde holdt sijn sullen sijn beste te doen unde te weeren, so helpe ons Godt.

Waertegens Sijn Gen, in platse van ehedt bij handttastunge ahn den burgemeesteren, schepenen unde raedt deser stadt Borculoe belastt [belafft] dieselve te willen maintaineren bij alle oere olde rechten ende vrijheiden unde privilegien, so sij bij tijde der heren van Borculo hebben gehad, dieselve tho vermeerderen unde nitt tho verminderen, so voel sij Sijn Gen. des mogelick sall wesen.

³ ECAL, *Oud-archieff Borculo*, inv.nr. 7.